

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: ศึกษาเฉพาะกรณี ตลาดเก่า 119 ปี เจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาวิจัยมีรายละเอียดสำคัญของระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. แหล่งข้อมูล
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การนำเสนอข้อมูล

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงวิธีการสื่อสารการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมระหว่างผู้นำชุมชนกับสมาชิกในชุมชนของตลาดเก่า 119 ปี เจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกทำวิจัย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) การมีส่วนร่วมแบบสังเกตการณ์ (Participation as Observation) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีข้อมูลเนื้อหาที่ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์มากที่สุด

แหล่งที่มาของข้อมูล

โดยเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการศึกษาเอกสาร ด้านนโยบายการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เอกสารแนะนำการท่องเที่ยวในจังหวัด เอกสารประกอบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของตำบล อาทิ แผ่นพับโฆษณา และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานราชการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานพาณิชย์จังหวัดราชบุรี สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดราชบุรี สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เว็บไซต์หนังสือพิมพ์

เทศบาลตำบลเจ็ดเสมียน และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องของกลุ่มอาชีพ และผู้ประกอบการในชุมชนบ้านเจ็ดเสมียน

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสื่อสารการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดเก่า 119 ปี เจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายที่ทำการเก็บข้อมูลเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน หน่วยงานภายนอก และนักท่องเที่ยว ดังนี้

กลุ่มผู้นำชุมชน

กลุ่มผู้นำชุมชน คือ กลุ่มของผู้นำชุมชน ผู้รู้ และกลุ่มผู้อาวุโสในชุมชน ที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตลาดเก่า 119 ปี เจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี อันได้แก่

1. นายสุทธิเดช ริมธีระกุล	นายกเทศมนตรีตำบลเจ็ดเสมียน
2. นายพูลสุทัศน์ เมฆสุวรรณ	รองนายกเทศมนตรีฯ
3. นายพีระพงษ์ สิงห์ชาติปริชากุล	กำนันตำบลเจ็ดเสมียน
4. นายวิรัช เฟื่องศิลา	ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดเจ็ดเสมียน
5. รองพระอธิการพิชิต คุณสีโล จูณีนารถ	รองเจ้าอาวาสวัดเจ็ดเสมียน
6. นายทองใบ สุขพลอย	ตัวแทนวัดจัดตลาดเจ็ดเสมียน
7. นางศิริพร หมั่นจำนงค์	เจ้าพนักงานธุรการ 3 เทศบาลตำบลเจ็ดเสมียน

สมาชิกในชุมชน

สมาชิกในชุมชน คือ สมาชิกในชุมชนตลาดเก่า 119 ปี เจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี ที่มีส่วนร่วมในการสื่อสารการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน ซึ่งก็คือ ผู้ประกอบการร้านค้าอาจารย์ และชาวบ้านในชุมชนบ้านเจ็ดเสมียน ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

1. นางโสพิศ แวทอง	ตัวแทนผู้ประกอบการโรงงานไขเป็ดแม่กิมฮวย
2. นางทองสุข พวงรอด	ตัวแทนผู้ประกอบการโรงงานไขเป็ดแม่ทองสุข
3. นางยุพา ยุวนากร	เจ้าของร้านยุพาเค้กมะพร้าวอ่อน
4. นางสุธีรา พรหมศรวัณ	เจ้าของร้านน้องทรายเบเกอรี่
5. นางกุลณภัส นิมิพิบูลย์	ครูโรงเรียนวัดสนามชัย

6. นางณภัทรชนม์ อภิรัตน์อุดมชัย	ครูสอนศิลปะ
7. นายจักรกริสน์ สันติรงยุทธ	เจ้าของฟิฟิธภัณฑ์ร้านทองเก่า
8. นายอาทร ชื่นณรงค์	เจ้าของร้านขายของชำ
9. นางอุษา ชาญชาติณรงค์	เจ้าของร้านกาแฟโบราณ
10. นายประชาลักษณ์ ศรีคุณาภรณ์	ชาวบ้านเจ็ดเสมียน

หน่วยงานภายนอก

หน่วยงานภายนอก ที่มีบทบาทที่สำคัญกับชุมชนตลาดเจ็ดเสมียน คือ สอนศิลป์บ้านดินของภัทราวดีเธียเตอร์ ผู้ดูแลประสานงานมีดังนี้ คือ

1. นางภัทราวดี มีชูธน	ผู้อำนวยการสร้างสรรค์ภัทราวดีเธียเตอร์
2. นายมานพ มีจำรัส	เจ้าของและผู้ดูแลสอนศิลป์บ้านดิน

นักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่มากขึ้นทั้งครอบครัวระดับชั้นกลางขึ้นไป มียานพาหนะเป็นของตนเอง อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพฯและเขตปริมณฑล

1. นางสาวปารณีย์ แก้วเก็บคำ	พนักงานสำนักงานอัยการกรุงเทพใต้
2. นางประสิทธิ์สม จิ่งรัมย์พานิช	พนักงานรัฐวิสาหกิจ
3. นางสาวกาญจนา งามกาหลง	ประชาสัมพันธ์
4. นายเขตนาน จันทิมาธร	ผู้จัดการการตลาด
5. นางสาวพิรารวรรณ พงศ์ศรีโรจน์	พนักงานการตลาด
6. นายจตุพร รัตนพงศ์ธระ	พนักงานไอที
7. นายชรินทร์ ศรีมงคล	รับราชการครู
8. นายสัทธานันท์ ศูนย์กลาง	ข้าราชการบำนาญเกษียณ
9. นายสะอาด ลัดนาโชค	ผู้อำนวยการโรงเรียน
10. นางสุนทรี แสนยาอุโฆษ	รับราชการครู
11. นายธีระพงษ์ เตียประโคน	นักศึกษา
12. นางสาวเนตรนภา จิมมะ	นักศึกษา
13. นางขวัญใจ กาญจน์อร่ามกุล	รับราชการ

14. นางวัลลภา ถอนดี

รับราชการ

15. Emma Jones

นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย คำโครงร่างคำถามแบบสัมภาษณ์เจาะลึก โดยมีการกำหนดประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้า และใช้แนวคำถามแบบ ปลายเปิด (Open-Ended Questions) เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมาย สามารถเล่าเรื่องและแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับปัญหานาวิจย ในขณะที่สัมภาษณ์ผู้วิจัยจะปรับคำถามให้ยืดหยุ่น รวมทั้งเพิ่มหรือลดประเด็นคำถามตามสถานการณ์และบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป และสมุดจดบันทึก เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย

ในการนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในการตอบปัญหานาวิจย คือ การศึกษาการสื่อสารการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมระหว่างผู้นำชุมชนกับสมาชิกในชุมชน ของตลาดเก่า 119 ปี เจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี โดยมีประเด็นหัวข้อในการสัมภาษณ์ ดังนี้

เค้าโครงคำถามที่ใช้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวตลาดเก่า 119 ปี ของชุมชนเจ็ดเสมียนโดยทั่วไป
 - ความเป็นมาเกี่ยวกับตลาดเก่า 119 ปี เจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี
 - ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตลาดเก่าในชุมชน
 - กิจกรรมภายในตลาดเก่า
 - ผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง
 - การดำเนินชีวิตประจำวันและบริบทแวดล้อมในชุมชน
2. ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการสื่อสารการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตลาดเก่าเจ็ดเสมียน
 - 2.1 รูปแบบวิธีการสื่อสารทางการตลาดด้านวัฒนธรรมระหว่างสมาชิกในชุมชนในการบริหารจัดการ
 - 2.2 การกำหนดการใช้กลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาด

- 2.3 ปัจจัยในการสื่อสารทางการตลาด
- 2.4 การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ทางการตลาด
- 2.5 ปัญหาและอุปสรรคของการใช้กลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาด และแนวทางแก้ไขปัญหา
- 2.6 แนวทางการพัฒนาทางการตลาด
- 2.7 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
- 3. ข้อมูลเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์ของนักท่องเที่ยว
 - 3.1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว
 - 3.2 รู้จักตลาดจากสื่อใด และรู้ข้อมูลอะไรบ้าง
 - 3.3 ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เดินทางมาเที่ยว
 - 3.4 สิ่งประทับใจเมื่อเดินทางมาเที่ยว
 - 3.5 ชุมชนตลาดเจ็ดเสมียนควรมีการส่งเสริมหรือการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวไปในทิศทางใด
 - 3.6 การสื่อสารในชุมชนตลาดเจ็ดเสมียนมีความชัดเจนหรือควรเพิ่มสื่อใดบ้าง

ความเชื่อถือได้ของข้อมูล

ผู้วิจัยได้มีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity)

เนื่องจากการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง (Face Validity) ดังนั้น ในการสัมภาษณ์จึงได้มีการตรวจสอบข้อมูลและความเข้าใจกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เป็นระยะ ๆ ก่อนนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป ด้วยเหตุนี้จึงไม่น่าประสบปัญหาในเรื่องของความเที่ยงตรงของข้อมูล

2. ความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบความเชื่อมั่นของข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลหลักกับเอกสารต่าง ๆ โดยหลังจากเรียบเรียงข้อมูลแล้วเสร็จจะทำการตรวจสอบระหว่างผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยกันเองอีกด้วย และส่งข้อมูลกลับไปให้เจ้าของ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ก่อนนำมาใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการเก็บข้อมูลการวิจัยไว้ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารต่าง ๆ เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
2. เนื่องจากการเข้าไปปรากฏตัวในพื้นที่ของกลุ่มเป้าหมายนั้น ผู้วิจัยจึงต้องมีการแนะนำตนเองต่อสมาชิกในชุมชนเป็นรายบุคคล
3. การสร้างความสัมพันธ์ ในการเก็บข้อมูลนั้นจำเป็นที่จะต้องเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายเป็นระยะเวลาที่ต่อเนื่อง ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายนั้นผู้วิจัยใช้การพูดคุยถึงเรื่องทั่ว ๆ ไปก่อน จากนั้นจะพยายามจับว่ากลุ่มเป้าหมายนั้นมีความสนใจในเรื่องใดเป็นพิเศษ เมื่อค้นพบก็จะใช้เรื่องนั้นเป็นประเด็นในการสนทนา เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีและเป็นประโยชน์ในการเข้าพื้นที่ครั้งต่อไป
4. นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์และนำเสนอเป็นรูปเล่มต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวกับเรื่องราวของชุมชนตลาดโบราณ บ้านเจ็ดเสมียน ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น และเพื่อเป็นแนวทางในการนำมาวิเคราะห์ในการตอบปัญหานำวิจัย โดยผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 การศึกษาข้อมูลจากหนังสือ และเอกสารต่าง ๆ ที่ได้บันทึกเรื่องราวของชุมชนตลาดโบราณ บ้านเจ็ดเสมียน ประกอบด้วย

- หนังสือที่ทางชุมชนผลิตขึ้นเอง
- เอกสารต่าง ๆ ได้แก่ เอกสารด้านนโยบายการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

เอกสารแนะนำการท่องเที่ยวในจังหวัด เอกสารการประชุม การจัดกิจกรรมของชุมชน เอกสารประกอบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของตำบล แผ่นพับโฆษณา เป็นต้น

1.2 การศึกษาจากสื่อสิ่งพิมพ์ที่เผยแพร่เรื่องราวของชุมชนตลาดโบราณ บ้านเจ็ดเสมียน ได้แก่ นิตยสาร วารสาร และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

1.3 การศึกษาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต โดยการค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์ www.google.com เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของชุมชนตลาดโบราณ บ้านเจ็ดเสมียน ซึ่งประกอบไปด้วยชาวและบทบาทที่ได้รับการเผยแพร่ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นต้น

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการมีส่วนร่วมแบบสังเกตการณ์ (Participation as Observation) โดยผู้วิจัยจะขอเข้าเยี่ยมชมกิจกรรมที่ทางชุมชนจัดขึ้น อาทิ การประชุม และการจัดกิจกรรม เพื่อสังเกตดูวิธีการสื่อสารของสมาชิกในชุมชน รวมถึงการศึกษาลักษณะของผู้นำและบทบาททางการสื่อสารของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในบรรยากาศไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยการสัมภาษณ์จากเค้าโครงคำถามแบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ตอบคำถามเล่าเรื่องราวและแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ตัวเองได้เป็นอย่างดี และเพื่อค้นหาคำตอบตามประเด็นของปัญหาคำถามวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลมารวบรวม แล้วจัดระบบข้อมูล รวมทั้งแบ่งหมวดหมู่และประเภทของข้อมูลตามขอบเขตการวิจัย จากนั้นนำมาวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีในบทที่ 2 เป็นกรอบในการวิเคราะห์โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลตามสัดส่วนของวัตถุประสงค์การวิจัย

รายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละส่วน มีดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในกรณีศึกษา โดยจะนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ตามความเกี่ยวข้องตามขอบเขตการวิจัย เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ มีการเก็บข้อมูลในหลายรูปแบบแบ่งออกเป็น ข้อมูลเอกสาร และการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นข้อมูลคุณภาพไม่สามารถเจ้านับได้ ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์โดยการแบ่งหมวดหมู่ในการตีความหมาย คำ วลี ประโยค อากัปกริยา พฤติกรรมการแสดงออก บริบททางสังคม เป็นต้น

2. การสรุปเรื่องของกรณีศึกษา วิเคราะห์หาข้อสรุปตามสาระสำคัญของการวิจัย โดยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาผสมผสานกันเพื่อนำไปสู่การสรุปประเด็นในแต่ละกรณีศึกษา

3. วิเคราะห์สรุปรวม โดยนำข้อมูลสาระสำคัญของกรณีศึกษา มาอธิบายตีความหมายโดยการวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ และปัญหาคำถามการวิจัย

การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Description Analysis) โดยนำเสนอข้อมูลตามสัดส่วนของปัญหำนำในการวิจัย ประกอบกับการบรรยายขั้นตอนหรือวิธีการต่าง ๆ โดยการนำเสนอข้อมูลแบ่งเป็น 3 ส่วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบทางการตลาดของตลาดเก่า 119 ปี เจ็ดเสมียน
2. ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการสื่อสารการตลาดของชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี ที่ใช้ในการสร้างการรับรู้ให้เกิดขึ้นทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน
3. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารการตลาดของชุมชนเจ็ดเสมียน